

Korak naprej!

Uradna »Laibacher Zeitung« z dne 2. t. m. prijavlja med uradnimi oglasi nastopno:

Firm. 341
Zadr. IV. 42/1.

Razglas.

Vpisala se je v zadržni register firma:

Učiteljsko tiskovno društvo v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Zadruga se opira na zadržna pravila z dne 11. aprila 1906, ima svoj sedež v Ljubljani in namen pokrivati tiskovne potrebščine svojih članov, pred vsem potrebščine pridobitnih in gospodarskih zadrug in z izvrševanjem tiskarske obrti pospeševati pridobitev svojih članov.

Ta namen dosega s tem, da opravlja proti plačilu vse tiskarske posle in izdeluje in dobavlja vsakovrstne izdelke tiskarske obrti.

Zaveza zadržnikov je omejena v zmislu zakona z dne 9. aprila 1873, d. z. št. 70; zadržni delež znaša 100 K.

Načelstvo zadruge je upravni svet, sestojč iz pet članov in dveh namestnikov, katere voli občni zbor za dobo treh let. Upravni svet izvoli izmed upravnih svetnikov predsednika in njegovega namestnika, ter podpisuje v imenu zadruge na ta način, da se podpišeta predsednik ali njegov namestnik in še eden upravni svetnik pod zadržno tvrdko.

Prvi upravni svet obstoji iz sledečih gospodov:

- 1.) Luka Jelenc, mestni učitelj v Ljubljani, predsednik;
- 2.) Karel Vider, mestni učitelj v Ljubljani, predsednikov namestnik;
- 3.) Franc Črnagoj, mestni nadučitelj v Ljubljani, član;
- 4.) Ivan Bernot, mestni učitelj v Ljubljani, član;
- 5.) Fran Trošt, nadučitelj na Igu, član.

Svoje sklepe razglašajo zadruga izvzemši sklicevanje občnega zbora s tem, da jih nabije na desko v zadržni delarni.

Dan, ura, kraj in dnevni red občnega zbora razglasiti je 14 dni prej v »Učiteljskem Tovarišu«, izhajajočem v Ljubljani, in če se upravnemu svetu zdi umestno, tudi v drugih listih.

Ljubljana, dne 25. maja 1906.

* * *

S tem je storjen v naši organizaciji korak naprej. Sedaj pridemo kmalu do svoje tiskarne, in tako začne naše tiskovno društvo delovati. Slovensko učiteljstvo je v Avstriji prvo, ki ima svoje tiskovno društvo in svojo tiskarno. To nam je v veselje in ponos!

Podaljšanje šolskih počitnic.

(S Štajerskega.)

Pod tem naslovom je prinesla 20. št. »Učit. Tovariša« članek od tovariša Z-r, v katerem se ogreva za dvomesečne počitnice od 16. avg. do 16. oktobra. Omenjeni tovariš hoče s tem prepričati nekaj šolskih voditeljev o pravilnosti svojega mnenja.

Počitnice ki bi bile edino kaj vredne za nas in za otroke, bi bile le one od 15. julija do 15. septembra. S temi se strinja tudi deželni šolski svet. Noben človek bi se ne smel ustavljati takim počitnicam. Tovariš Z-r se hoče ozirati na lokalne razmere, zlasti na delo. To bi pa morali vendar vedeti, da otroci od 6.—14. leta niso namenjeni za delo, am-

pak za šolo. Ako pa ima tovariš Z-r slab obisk, naj pa pri šolskih zamudah nekoliko strožje pos topa, in kmalu bo bolje. Sicer naj se pa prelože počitnice na te ali one mesece, obisk bo gotovo enak; kmetje najdejo vedno delo za izgovor in to v kateremkoli mesecu.

Drugič pravi tovariš Z-r, da naj bo šola v mesecih najhujše vročine. Jako lepo moderno in higijenično stališče to! Lansko leto smo prosili za vročinske počitnice in res se nam je nekoliko ustreglo. Letos pa, ko imamo priliko, da se lahko iznebimo s počitnicami najhujše vročine pa naj bi imeli šolo? Ali mislite, da nam bodo dali potem še vročinske počitnice?! Lepo bi se nam smejali pri deželnem šolskem svetu, ako bi bili taki. G. Z-r mora vendar vedeti, kako je s poukom ob vročini. Doseči se ne da nič; otroci so leni in zaspani, z njimi vred tudi učitelj. Upamo, da pač ne bo nobenega več, ki bi se ustavljal počitnicam od 15. julija do 15. septembra. —

Glavne počitnice na Štajerskem.

Vsaka glava svojo pamet! In tudi moja ima svojo, da se nikakor ne ujemam z dopisom g. tovariša Z-r, zadevajoč glavne šol. počitnice.

Kdaj naj bodo? — Čudno, da si niti učitelji ne moremo biti v tem složni, da jih hoče vsak imeti, po svoji glavi, da nihče ne vidi, kako brezuspešen je pouk v največji vročini. G. tovariš pravi, da je v prvi vrsti ozir jemat na delo na polju. Jaz pa rečem: kratko nikar! Dolžnost vsakega zavednega učitelja je v prvi vrsti uspešen pouk v šoli. Za delo na polju bodo že dovolj skrbeli starši. Sicer pa, če se hočemo ozirati na delo, bo hotel imeti kmet počitnice od Velike noči tja do adventa, ker delo ima spomladi, ko orje in seje, kopa in sadi, poleti, ko kosi in žanje in jeseni, ko spravlja poljske pridelke domov. Kdaj naj bodo torej počitnice, da se kmetu ustreže? — Če pa pogledamo, s kakšnim delom se otroci pečajo skozi vse leto, videli bomo, da edino le s pašo. In kaj bi tudi drugega delali, saj za težje delo so oproščenci doma?! Gospod Z-r omenja, da se mu otrok smili v vročini na polju. Lepo to, ako bi bilo res tako! Pa kolikor jaz vem, pase zjutraj na vse zgodaj in pozno popoldne. Ob največji vročini, ko se mora truden otrok v šoli kuhati, živina v hlevih počiva. G. tovariš, ali se vam v tem slučaju otrok ne smili!? In glejte, niti kmet ni tako nespameten, da bi si ne privoščil malo počitka v hladni senci, ko solnce najhuje pripeka. A nežen otrok, ki zjutraj na vse zgodaj vstane, ki pride že truden ob 9. v šolo, mora v šoli mirno sedeti in pazljivo poslušati. Je li potem čuda, da začne učenec za učencem dremati, da ni v šoli prave pazljivosti!? Je li čuda, da se ne more učenec premagovati v vročini, ko se učitelj sam komaj po konci drži!? In kaj more učitelj sploh doseči v šoli v takih razmerah? Ven na izprehode naj bi šli z učenci, v gozde! Prav bi bilo, ako bi imel vsak učitelj gozd pred nosom; če pa mora 1/2 do 1 ure do njega hoditi in ravno toliko nazaj je ljubi popoldan proč, in vprašajmo se, kaj smo pravzaprav dosegli!? Nič kot nevoljo staršev, da morajo pošiljati svoje otroke v šolo, da se učitelj z njimi po gozdih izprehaja in zabava ob žuborečem potoku. O pouku v gozdih ne bodo hoteli vedeti in to z vsem upravičenjem! — To se lahko napravi enkrat, dvakrat, pa ne dan za dnevom skozi vse poletje. Z vročinskimi počitnicami je pouk tudi jako prikrajšan, da ni učitelju nikakor mogoče obravnavati vse predpisane snovi.

Iz teh razlogov mislim, da je dovolj jasno, da je najbolje, ako so počitnice v najhujši vročini, in sicer od 15. julija do 15. septembra. Daj Bog, da bi bili skoraj vsi v tem edini, da bi se to še letos uvedlo! — — čič.

Začetek in konec mojega učiteljevanja.

Spisal Ivan Lapajne.

Cenjani čitatelji in tovariši naj ne mislijo, da se hočem s temi vrsticami že od njih posloviti; saj sem že lani nekako o tem času o priliki uradne učiteljske skupščine v Radečah poudarjal, da od šole se bom poslovil, od svojih tovarišev pa tudi potem ne, ko stopim v pokoj. Kakor znano, me je bil uradoma upokojil že lani c. kr. deželni šolski svet. Zaradi moje pritožbe na c. kr. naučno ministrstvo se je pa stvar tako zavlekla, da sem stopil v penzijo šele s 1. junijem t. l. Tudi zdaj kot upokojeni ravnatelj meščanske šole v Krškem bi še rad ostal v nekakšni duševni zvezi s slovenskim učiteljstvom. Da se ta zveza vzdrži, bom priobčeval, kolikor še nisem, tuintam po časopisih kakšno črtico iz svojega učiteljskega življenja, ali pa bom svetoval svojim tovarišem, ako pridejo še v kakšne zadrege, in ako bi mojih naukov potrebovali. V večjo dotiko bi pa rad stopil odslej zlasti s tistimi svojimi tovariši, ki so po nekod s posojilništvom v zvezi.

Danes nameravam cenjene čitatelje seznaniti le s koncem svojega učiteljevanja. Ker je pa to preveč prozaično, je boljše, da pričnem s tem, kako je bilo, ko sem začel učiteljevati. To je bilo tako lepo, tako poetično, da mi je še na stare dni od te poezije ostalo nekaj dobre volje, tako da mi je lahko sedaj izvrševati, kar hoče reči nemški pregovor: »Zum bösen Spiel gute Miene machen.« —

Dovršivši učiteljišče z dvema tečajema v Ljubljani leta 1868. sem dobil prav dobro svedočbo, t. j. izpričevalo učiteljske usposobljenosti za učitelja »na glavnih šolah«. Zaradi svedočbe mi ni bilo treba delati drugega izpita za ljudske šole. Vendar nisem mogel dobiti s tem izpričevalom takoj primerne službe na glavnih šolah ali normalkah (t. j. četvero-razrednicah), katerih je bilo takrat na Kranjskem komaj deset. Zato sem kot nastopni učitelj l. 1868. in 1869. nadaljeval svoje študije in vstopil v 5. razred realke v Ljubljani, katerega nisem bil dovršil l. 1866. zaradi bolezni v Gorici, kjer sem bil od l. 1861.

Peti razred ljubljanske realke — pisal sem že v »Slov. zadruzi« — sem dovršil z odliko in bil po lokaciji prvi. Kaj pa zdaj? Nastal je v moji duši dilema: rad bi bil z novim šolskim letom vstopil v 6. razred; zakaj študije so me veselile, a rad bi bil vstopil tudi v praktično življenje, rad delal za narod, za šolo, za domovino in užival več svobode, kakor jo je dijaku odmerjeno.

Moja želja je bila vedno v vsakem oziru, zlasti pa v duševnem in narodnem oziru Slovincem pomagati. Da bi imel kot učitelj, kot slovenski učitelj največ prilike v tem obziru delovati, mi je bilo jasno. Saj sem bil tudi kot učitelj usposobljen. — Kmalu se mi je prilika ponudila, da se moje želje izpolnijo. V Idriji, v mojem domačem mestu, je stopil na glavni šoli s 4 razredi in 3 dekliškimi paralelkami učitelj Eržen v pokoj. Razpisali so njegovo mesto. Dobil ga je ondotni učitelj Jakob Inglič, ker je bilo to mesto bolje dotirano nego njegovo, ko je bil stopil leto prej na Šerkovo mesto. Službena stopnja Ingličeva je bila meni v začetku šolskega leta 1869/70 podeljena na predlog c. kr. rudniške direkcije

po priporočilu c. kr. deželnega šolskega sveta*) od c. kr. poljedelskega ministrstva. Ribi se ugodilo, ako se jo v vodo vrže, meni se je najmanj tako ugodilo, da se me je praktičnemu šolstvu izročilo. (Kljub temu sem ostal v nekaki zvezi z dijaki 6. realnega razreda, ki so mi pošiljali svoja »scripta«; name-raval sem privatno študirati ta razred, kar sem pa bil opustil). V lepši dobi ne bi bil mogel postati učitelj, kakor je bila baš doba okolo l. 1870. in med boljše kolege, kakor sem jih imel v Idriji, ne bi bil mogel priti. Naj nekaj omenim o teh svojih tovariših. Začasni**) ravnatelj je bil katehet Juvan, še zdaj župnik v Spodnji Idriji. — Čeravno duhovnik, je bil z dušo in telesom vnet za šolo. Čudno, nastopila je bila nova šolska doba, ki je bila šolstvo in učiteljstvo iz rok iztrgala cerkvi in duhovnikom. S tem se je bila država zamerila prvi in drugim. Časopisje konservativne stranke je ostro obsojalo nove šolske zakone; med tem časopisjem je bilo skoro tudi vse slovensko časopisje razen »Naroda«. »Novice«, tedanji orakel slovenski, so v šolskem vprašanju bolj »lavirale« z »Učit. Tovarišem« vred, ki pa se je itak bil kmalu odločil. Tedaj so duhovniki hrbet obrnili šoli, in to skoro vsi. Le nakaj je bilo častnih izjem. Med te častne izjeme je spadal tudi ravnatelj in katehet Juvan. Z veseljem je poleg kateheze vodil šolo, imel vse v redu, pazil na vse in posebno rad skliceval domače učiteljske konference, ki pred 20. avg. 1870 še zaukazane niso bile. Pri teh domačih učiteljskih skupščinah sicer ni on bil duša, ampak učitelj Stegnar.

To je bilo veselo življenje v Idriji l. 1869, 1870, 1871. Mladi smo bili, vneti za šolo, mladino, učiteljstvo in za narod. Imeti dobre tovariše, dobre sodnike, to ni vsak dan in vsakemu dano! Zvezda med tovariši je bil Feliks Stegnar, mož ki je sploh v letih 1870—1890 slovel med kranjskim in slovenskim učiteljstvom. (Zdaj je 1. učitelj na c. kr. kaznilnici v Mariboru in uvrščen v 9. činovni razred in bil nedavno odlikovan.) Mladi mož je bil izobražen v vsakem oziru. Dovršil je bil 6. realko in je vedno skrbel za svoje nadaljno izobraževanje. Bil je muzikaličen, imel lep družabni nastop in bil je skoz naroden. Učitelj je pa bil »non plus ultra«. Učil je v 4. razredu. On je bil duša domačih konferenc; od njega smo se vsi tovariši in tovarišice učili. Jaz se mu imam v marsičem zahvaliti, da sem v svoji šolski praksi storil svojo dolžnost. Osobito sem si od njega pridobil pravilnejši lep opis in pravilno postopanje in dobro metodo pri tem tako važnem predmetu ljudske šole. Nikdar ne bom pozabil, kako bratovsko me je posvaril, ko je pri meni začetniku zapazil silno pomankljive lep opisne vzorne vaje na šolski tabli in kako ljubeznivo me je učil pravilnejših črk, boljše metode itd.

V zvezi z njim in tovariši smo delali z veseljem za šolo in narod, na pr. za čitalnico, za društvo »Šola« (zdaj »Narodna« šola v Ljubljani), za javno ljudsko slovensko knjižnico; hodili na slovenske veselice, tabore itd.

Takšno življenje je bilo dve leti v Idriji. V Ljutomeru je bilo sedem lepих let, v Krškem pa skoro 28 let, o katerih bom pisal prilično z »mešanim čuvstvom«. Tu je bilo treba delati meni, slovenskemu učitelju na nemški šoli. Težko je bilo to v soglasje spraviti, vendar je šlo. Ovire so nastale šele pred kakimi 12 leti. Dobile so kranjske nemške šole, ki pa imajo razen na Kočevskem največ le slovenske otroke — krška nemška meščanska šola ima

*) C. kr. deželni predsednik baron Conrad, pri katerem sem bil takoreč domač učitelj, je baje še napisal k priporočilu: »Persönlich bekannt.«

**) Bilo je sicer vse učiteljstvo začasno nastavljeno.